

Hozzászólás

(harmadik közlemény)

Meddig tart ez örült hangzavar még?
Meddig bögtök még a hon nevében?
Kinek a hon mindig ajkain van,
Nincsen annak, soha sincs szívében!
Mit használtok kofa nyelvetekkel?
Évrül évre folyvást tart a zaj,
És nem ott-e, ahol volt, a nemzet?
Nincs-e még minden régi baj?

Tenni, tenni! ahelyett, hogy szóval
Az időt így elharácsoljátok;
Várva néz rég s oly hiába az
Isten napja s a világ reátok,
Nyújtsátok ki tette a kezét már
S áldozatra zsebeiteket,
Tápláljátok végre a hazát, ki
Oly sokáig táplált titeket.

(Petőfi 1847)

Örömmel állapítjuk meg, hogy sajtónk — néhány nyomda-festékre nem érdemes, gyűlölködő és a becsületes szándékot és hitet bemocskolni akaró írástól eltekintve — komolyan hozzálátott kisebbségi életünk sorsdöntő kérdéseinek tárgyalásához. Azok után, amit lapunkban a fenti cím alatt, de egyéb közleményekben is, eddig közzétettünk, jelen cikkünkben le akarjuk fektetni kisebbségi életünkre vonatkozó álláspontunkat.

Az eddig nem egységes, sokszor egymás ellen harcoló csoportok összefogása csak tiszta és leszögezett szándékok ismeretén nyughat; csak a közös munkálkodásból és elsősorban az *egyenrangúság* elismeréséből fakadhat, valamint úgy, hogy a közösségre léptettek egymást nem támadnák és minden vitás kérdést egymásközt, megegyezéssel intéznének el. A jövő mutatná azután meg, hogy ki rendeli magát önzetlenül a közös célok alá és ki hajhássza a maga, vagy klikkje érdekeit.

A nyílt, őszinte, férfias beszéd pedig a félreértéseket és félremagyarázhatóságokat küszöbölne ki.

Elgondolásaink a gazdasági és kulturális kérdéseket ölelik fel és azok teszik politikai állásfoglalásunk alapját. Azt is le kell még szögeznünk, hogy elgondolásaink a *mábol* fakadnak és a *mai* körülményekhez szabtuk őket.

A jugoszláviai magyarság több, mint négyötöde él Vojvodinában. Ez azt jelenti, hogy az életünket érintő kérdések tárgyalásánál Vojvodina a legfontosabb, mert politikai súlyt jelentő számbeli erőt csak *itt* alkotunk.

Néptünk egyharmada él városokban és kétharmada falvakon és nagyközségekben. Tehát kisebbségünk legnagyobb része föld-

mívelő. A birtok megoszlást nem ismerjük pontosan. Azt tudjuk, hogy földművelőink túlnyomó részét, kb. kétharmadát földtelenek, vagy olyanok alkotják, akik birtokukból megélni nem tudnak. A városiakok megoszlása hozzávetőlegesen: egyharmada munkás, egyharmada kisiparos, kiskereskedő, egyötöde értelmiségi, hivatalnok és szabad pályán levő, maradék egytizede pedig nagybirtokos, nagyiparos, pénzüember, stb.

Körülbelül így fest a vojvodinai magyarság társadalmi összetétele. Ez parancsoló tény, melyet mindig szem előtt kell tartanunk, melyhez alkalmazkodnunk kell.

A célkitűzések és akarások két pontba foglalhatók. Ezek 1.) a meglévő javak, jogok megőrzése és 2.) azok kiszélesítése.

Ha tudni akarjuk mivel rendelkezünk, akkor leltárt kell csinálnunk. Ez a leltár sajnos nagyon szűkös és nagy szegénységet mutat. Amink van, a java csak papíron a miénk. Ez még inkább kötelezővé teszi számunkra a munkát és az összefogást.

Ha most sorba vesszük, hogy társadalmi rétegződésünk egyes csoportjainak mik a hiányai, óhajai, elsősorban a legszámottevőbb csoport: a földmunkások és szegény parasztok felé kell fordulnunk. Itt a föld a kívánságok kezdete és koronája. Ezenkívül a jobb napszámot kiharcoló szervezkedés szabadsága, anyanyelvű iskolák, szabad nyelvhasználat, jobb egészségügyi szolgálat (orvosok, szülész nők, kórházak, olesó és ingyenes orvosságok). Ezen elemi természetű követelések elől nem lehet kitérni.

A társadalmi ranglétrán egy fokkal följebb állók a közép-birtokosok. Ők olesó hitelt, mértékletes adózást és jó árakat, szabad kereskedelmet, jobb közlekedést, magyarul: utakat, iskolákat, szakiskolákat, a föld eredményesebb műveléséhez szükséges eszközök (műtrágya, kékkő, gazdasági szerszámok, stb.) mai magas árainak leszállítását akarják, ami csak a vámtételek csökkentésével és a kartelek megrendszabályozásával érhető el. Az egészségügyi követelések itt nagyjából egyeznek a fentmondottakkal.

Menjünk most a városba.

Látjuk, hogy egyrészt a nagyobb állami- és magán-vállalatokat leépítették, vagy az ország belsejébe szállították, másrészt, hogy az állami üzemekbe való felvételnél érvényesülő szempontok a magyar nemzetiségű munkásokra cseppet sem mondhatók előnyöseknek. Az iskola és az anyanyelven való tanulás a munkásságra nézve ugyancsak fontos. Nagyjából így körvonalazhatnánk a munkásság sérelmeinek kisebbségi részét. Ezenkívül a vojvodinai munkabérek az egész országban a legalacsonyabbak, a szakszervezeti mozgalom a nemzetiségi terület adta korlátok bélyegét viseli. Vegyük ehhez városaink közismerten rossz egészségügyi viszonyait, a munkásbiztosítással szemben emelt kifogásokat és mondhatnók kész programmal állunk szemben,

A városi kisemberek panaszai az adó, hitel, közlekedés, nyelvhasználat, iskola stb. kérdéseire terjednek ki.

A hivatalnokokat és szabad pályán levőket a nyelvhaszná-

lat, az állami és községi — közigazgatási — hivatalokban való alkalmazás, sajtó, iskola kérdései érintik legjobban.

Népünk egy tizedét kitevő legfelsőbb rétegek — nagyiparosok, pénzemberek, nagybirtokosok, — követelései majdnem tisztán gazdasági természetűek: adózás, útépités, hitel. A nyelvhasználat, iskola, sajtó náluk másodrangú szerepet töltenek be. A nagybirtokosok ezenfelül elsősorban a földosztásból megmaradt és azóta szerzett földjeiket akarják megtartani és minden erejükkel elzárkóznak az újabb földosztásnak még a gondolatától is.

Nagy vonásokkal, rövidre fogva és általánosítva ilyen társadalmunk keresztmetszete és ilyenek az egyes rétegek hiányai, sérelmei — követelései. Hangsúlyozzuk *nagy általánosságban*. Mert ezek vidékenként és egyénenként akként módosulnak, ahogy az illető hely, személy beállítottsága azt megkívánja.

Minden vezetés sikerességének alapfeltétele a tisztánlátás. Tudni kell kikért megy a mozgalom, kikre támaszkodik, milyen erőket tud csatasorba állítani.

Kisebbségünknek hozzávetőlegesen nyolcvan százalékát napi munkájából élő, városi és falusi dolgozók alkotják. Nézetünk, hogy a munka főrészt erre a tömegre kell alapozni, ami azt jelenti, hogy helyzetüket tanulmányozni és az onnan eredő tapasztalatokat az épülő program sarkkövévé kell tenni. Vagyis a föld nincstelenjei, szegényei és középbirtokosai, a városi munkásság, kisemberek és értelmiségiek adnák az összefogás magvát és tömbjét. Hogy a legfelső réteg, melynek kívánságai, amint látjuk, nem mindenben hozhatók közös nevezőre a kilencven százalék kívánságaival, hogy ez a réteg a népünk igazi emelését célzó munkát, a dolgozók sorsának javulását hajlandó lesz-e önzetlenül támogatni, vagy sem, nem lényegtelen; de elmaradásuk nem olyan akadály, amin az igazi *népi összefogás szekere fölborulna*. Mindenkiért aki segíteni tudna kár ha elmarad, *de a népek sorsát nem egyének, vagy vékony rétegecskék építik, hanem maga a dolgozó nép*.

A sikernek alapja a *szervezkedés*. Közvetlen közelünkben a példák sorozatát láthatjuk. Nézzük meg a németséget. Náluk nagybirtokosokat nem találunk — de annyi nincstelenet sem, mint nálunk. Hogy a válsággal szemben Vojvodinában ők bizonyultak a legellenállóbbaknak, ennek oka szövetkezeti szervezeteik kiépített hálózatában keresendő. *Szövetkezetekre van égető szükségünk*. A gazdasági fölemelkedést szövetkezeteink kiépítése hatalmas mértékben lendítené előre. Ezért egyik feladat, amelynek elvégzését azonnal meg kell kezdenünk, a szövetkezetek szervezése. Ide szakemberek kellene, *föl kell tehát állítani egy szövetkezeti iskolát*.

Kulturális téren a meglévő szervezetekből — olvasó- és kultúrkörökből — ki kell küszöbölnünk az uram-bátyámos, kártázó, ivó és elnökösdi légkört és azokat tényleg olvasó és haladó szellemű kultúrkörökké, vagyis igazi céljaiknak megfelelő szervezettekké kell átalakítani.

Mostohagyerek szerepét játszó irodalmunkat csak úgy tehetjük egészségessé, virágzóvá, ha saját erőnkéből egy kiadóvállalattal létesítünk.

Műkedvelő, operettes, káros ábrándokat ébresztő színjátásunk kellő útmutatás mellett a népnevelés és népi kultúra erős eszközévé válhat. *Népi ellenőrzés alatt álló központi irányítószerv szükséges.*

Iskolák, tanerők és tankönyvek, ugyanúgy, mint az adók, vámok, utak hitel kérdései a közvetlen politika terére tartoznak. Ami ezekből van az *kevés*. Elég, ha arra gondolunk, hogy 1921-ben népünk 21%-a volt írástudatlan. Azóta a magyarul írni-olvasni tudók száma csak csökkent.

Az egészségügyi szolgálat emelése részben az állami, bánági és községi elintézendők sorába tartozik, de az egészségügyi szervezetek alakítása annak javulását nagy mértékben elősegítené. Ne feledjük el, hogy

a magyarság halálozási arányszáma tízezer lélekre 187
míg az átlagos dunabánási halálozási arányszám 150

hogyan a csecsemőhalandóság népünk soraiban óriási:

Vojvodinában ezer élveszületett közül élete első évében meghalt				
német	zsidó	magyar	ruszin	román
120	144	192	204	218

Ezek a számok cselekvést követelnek!

Nem akarjuk mondanivalónkat túl hosszúra nyújtani. Fölvo-nultattuk a megoldásra váró, fájó pontokat, amelyek megjavítása csak közös erővel lehetséges és amelyek sürgetik az összefogást. Ez pedig lehetséges anélkül, hogy bármelyik fél feladná elveit, behódolna a másik előtt.

Parancsoló szükség egy olyan kisebbségi programm lefektetése, amely a főnnálló viszonyokat tekintetbe veszi és célkitűzéseit társadalmunk rétegződéséhez szabja, hogy ennek valóra váltására *népi szervezetésbe* lehessen csoportosítani az összes hatóerőket. A közösen megalkotott és elfogadott program életre-keltésén való munkálkodás azután közelhozná egymáshoz az eddig különállókat és minden bizonnyal megszűlné a maga későbbi gyümölcsét, az *egységet*. Mindennek rúgója a magyar közélet demokratizálása.

Jugoszláviában — Vojvodinában élünk. Ez volt kiinduló pontunk és most térjünk ismét vissza annak főjellegzetességére: nemzeti tarkaságára. Ha ebből a szemszögből nézzük a dolgokat — és reálisan gondolkodva másképp nem tehetünk — látjuk, hogy mindenféle elszigetelt haladás lehetetlen. A közös érdekek sikeres védelme az összes itteni tényezők, úgy nemzetiségi, mint osztály tagozódottságainak együttes munkáját és későbbi szervezetését ellentmondást nem tűrően követeli.

Éppen ezért két munkakör áll előttünk. Népünk belső szerve-zése és a többi ittélő nemzetekkel való baráti kapcsolatok és a közös

fellépés megteremtése, kiépítése és elmélyítése. Ez a munka az-után önmagából termelné ki nemcsak az eddig eldugott, elveszett tehetségeket, de a gazdasági megerősödést is és a szervezett érdekképviseleteken keresztül az itt élő *egymásra utalt* népeknek megadná azt a politikai súlyt, amely az államélet irányításában való arányos részvétel elengedhetetlen követelménye.

Magától értetődő, hogy ezen feladatok sikeres megoldása csak-is a legszélesebb demokrácia alapján képzelhető el, amely az érdekeltek szabad vélemény-nyilvánítását minden tekintetben lehetővé teszi.

Népünknek nem bálványozott vezérekre, hanem szilárd vezér-elvekre, átfogó, odaadó, tanító és főképp szervező munkára van szüksége. Enélkül elveszett.

Szakítanunk kell a magát kortesvacsorákban kiélő, dinom-dánomos pató-pálsággal és az örökös alkudozásokkal. Ez a régi módszer azért nem vezethetett eredményre, mert a tárgyalófelek mögül hiányzott a tömegek aktivitása. A mindent felülről való intézés pedig abba a közönybe vezetett, amely ma minden komolyabb, terjedelmesebb alapokra helyezett megmozdulásnak a ke-rekkötője. Nekünk a fennálló politikai, gazdasági keretek között kell keresnünk azt a megoldást, amely a létet, a haladást, a boldogulást, a fejlődést biztosítja. És éppen azért, mert reálsan számolunk a körülményekkel, nem délibáb politikát, de az egyedül lehetséges megoldást: *a népek testvéri együttműködésére épített, népszabadságokon alapuló kultúrális — gazdasági mozgalmat és politikát akarunk.*

Szándékosan kerültük minden divatos jelszó emlegetését. Mert *nem a jelszó a lényeg, a szó, hanem a tett. És ma elérkezett a tettek ideje.*

.....

... A háború istene újra
Fölveszi páncélját s kardját markába szorítván
Lóra ül és végigszágul a messze világon,
És a népeket eldöntő viadalra kihíja.
Két nemzet lesz a föld ckkor, s ez szembe fog állni:
A jók s a gonoszak. Mely eddig veszte örökké,
Győzni fog itt a jó; De legelső nagy diadalma
Vértengerbe kerül. Mindegy. Ez lesz az ítélet,
Melyet ígért isten, próféták ajkai által.
Ez lesz az ítélet, s ez után kezdődik az élet,
Az örök üdvösség; s érte a mennybe röpülnünk.
Nem lesz szükség, mert a menny fog a földre leszállni.

(Petőfi Sándor: Ítélet 1847.)